

Sodbe v zadevi C-600/19, Ibercaja banco,
v združenih zadevah C-693/19, SPV Project 1503, in C-831/19, Banco di
Desio e della Brianza in drugi,
ter v zadevah C-725/19, Impuls Leasing România, in C-869/19, Unicaja
Banco

Mediji in informacije

Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah: pravice, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi prava Unije, se ne smejo ovirati z nacionalnimi procesnimi načeli

Načelo učinkovitosti zahteva učinkovit nadzor nad morebitno nepoštenostjo pogojev

Sodišče je v današnjih sodbah v sestavi velikega senata odločilo o več predlogih za sprejetje predhodne odločbe, ki so jih vložila španski sodišči ter italijansko in romunsko sodišče ter ki se nanašajo na razlago Direktive 93/13/EGS¹ o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah.

Sodišče je bilo vprašano, ali se lahko z nacionalnimi procesnimi načeli, kot je pravnomočnost, omejijo pristojnosti nacionalnih sodišč, zlasti v postopku izvršbe, da se opravi preizkus morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev. Ali so načela nacionalnega procesnega prava, ki zaradi obstoja predhodnih nacionalnih sodnih odločb tega preizkusa v postopku izvršbe ne omogočajo, in sicer tudi po uradni dolžnosti izvršilnega sodišča, v skladu z Direktivo 93/13?

Sodišče je v zvezi s tem opozorilo na pomen **načela pravnomočnosti** tako v pravnem redu Unije kot v nacionalnih pravnih redih. Za zagotavljanje stabilnosti prava in pravnih razmerij ter učinkovitega izvajanja sodne oblasti je namreč pomembno, da sodnih odločb, ki so postale pravnomočne po tem, ko so bila izčrpana vsa razpoložljiva pravna sredstva, ali po tem, ko so se iztekli roki zanje, ni več mogoče izpodbijati.²

Ob tem je Sodišče najprej opozorilo, da sistem varstva, ki se izvaja z Direktivo 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju tako glede pogajalske sposobnosti kot glede ravni obveščenosti.³ Glede na ta podrejeni položaj Direktiva 93/13 določa, da nepošteni pogoji za potrošnika niso zavezujoči. Gre za zavezujočo določbo, katere namen je formalno ravnotežje pogodbe nadomestiti z dejanskim ravnotežjem.⁴

Dalje, Sodišče je navedlo, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13,⁵ ter da morajo države članice zagotoviti ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev.⁶

Načeloma se s pravom Unije postopki, ki se uporabljajo za preizkus domnevne nepoštenosti pogodbenega pogoja, ne harmonizirajo in ti postopki so torej predmet nacionalnega pravnega reda držav članic. Nacionalne procesne določbe morajo izpolnjevati **načelo učinkovitosti**, torej morajo izpolnjevati zahtevo po zagotovitvi učinkovitega sodnega varstva.⁷ V zvezi s tem je Sodišče

¹ Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25).

² Sodba z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones, [C-40/08](#).

³ Sodba z dne 26. januarja 2017, Banco Primus, [C-421/14](#).

⁴ Sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, [C-154/15](#), [C-307/15](#) in [C-308/15](#) (glej SM št. [144/16](#)).

⁵ Sodba z dne 14. marca 2013, Aziz, [C-415/11](#) (glej SM št. [30/13](#)).

⁶ Sodba z dne 26. junija 2019, Addiko Bank, [C-407/18](#).

⁷ Sodba z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, od [C-776/19](#) do [C-782/19](#) (glej SM št. [100/21](#)).

ugotovilo, da ob neobstoju učinkovitega nadzora nad morebitno nepoštenostjo pogodbenih pogojev iz zadevne pogodbe ni mogoče zagotoviti spoštovanja pravic, priznanih z Direktivo 93/13.⁸

Na podlagi teh preudarkov je Sodišče razglasilo današnje štiri sodbe.

Zadeva C-869/19, Unicaja Banco

Predlog je bil vložen v okviru spora med L in družbo Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, katere pravna naslednica je družba Unicaja Banco SA, ker nacionalno pritožbeno sodišče ni po uradni dolžnosti preizkusilo razloga, ki se nanaša na kršitev prava Unije. Banka je osebi L odobrila hipotekarni kredit. Ta pogodba je vključevala „pogoj o minimalni obrestni meri“, na podlagi katerega spremenljiva obrestna mera ni smela biti nižja od 3 %. Oseba L je zoper to banko vložila tožbo, da bi dosegla ničnost tega pogoja in vračilo neupravičeno prejetih zneskov, pri čemer je oseba L trdila, da je treba ta pogoj zaradi njegove nepreglednosti razglasiti za nepošten. Prvostopenjsko sodišče je tožbi ugodilo, hkrati pa na podlagi uporabe nacionalne sodne prakse časovno omejilo restitucijske učinke. Pritožbeno sodišče, pri katerem je banka vložila pritožbo, ni naložilo popolnega vračila zneskov, prejetih na podlagi pogoja „o minimalni obrestni meri“, ker se oseba L zoper sodbo, izdano na prvi stopnji, ni pritožila. V skladu s španskim pravom velja, da pritožbeno sodišče, če nobena od strank ne izpodbija dela izreka sodbe, temu izreku ne sme odvzeti učinka ali ga spremeniti. To pravilo je tako v nekaterih pogledih podobno načelu pravnomočnosti. **Špansko vrhovno sodišče** je zato Sodišču postavilo vprašanje glede združljivosti nacionalnega prava s pravom Unije med drugim glede okoliščine, v kateri nacionalno sodišče, ki odloča o pritožbi zoper sodbo, s katero je bilo vračilo zneskov, ki jih je potrošnik neupravičeno plačal na podlagi pogoja, ki je bil razglašen za nepoštenega, časovno omejeno, ne more po uradni dolžnosti preizkusiti razloga, ki se nanaša na kršitev Direktive 93/13, in naložiti popolnega vračila navedenih zneskov.

Sodišče je ob sklicevanju na svojo sodno prakso ponovno potrdilo, da pravo Unije nasprotuje nacionalni sodni praksi, ki časovno omejuje restitucijske učinke zgolj na zneske, ki so bili neupravičeno preplačani na podlagi nepoštenega pogoja po razglasitvi odločbe, s katero je bila ta nepoštenost sodno ugotovljena.⁹

Sodišče je tudi ugotovilo, da se z uporabo zadevnih načel nacionalnega sodnega postopka onemogoča ali čezmerno otežuje varstvo teh pravic, s čimer se ogroža načelo učinkovitosti. **Pravo Unije namreč nasprotuje uporabi načel nacionalnega sodnega postopka, na podlagi katerih nacionalno sodišče, ki odloča o pritožbi zoper sodbo, s katero je bilo vračilo zneskov, ki jih je potrošnik neupravičeno plačal na podlagi pogoja, ki je bil razglašen za nepoštenega, časovno omejeno, ne more po uradni dolžnosti preizkusiti razloga, ki se nanaša na kršitev te določbe, in naložiti popolnega vračila navedenih zneskov, če tega, da zadevni potrošnik te časovne omejitve ni izpodbijal, ni mogoče pripisati njegovi popolni pasivnosti.**

Zadeva C-600/19, Ibercaja banco

Predlog je bil vložen v okviru spora med osebo MA in družbo Ibercaja Banco SA v zvezi z **zahtevkom za plačilo obresti, dolgovanih banki, ker osebi MA in PO nista izpolnili pogodbe o hipotekarnem kreditu**, sklenjene med temi strankami. Pristojno sodišče je odredilo izvršbo na s hipoteko zavarovani nepremičnini, ki jo je imela družba Ibercaja Banco, in dovolilo izvršbo zoper potrošnika. Oseba MA se je na nepoštenost pogoja o zamudnih obrestih in pogoja o minimalni obrestni meri sklicevala šele v postopku izvršbe, natančneje po dražbi s hipoteko zavarovani nepremičnini, torej takrat, ko zaradi učinka pravnomočnosti in prekluzije ni mogoče niti to, da bi sodišče po uradni dolžnosti preizkusilo nepoštenost pogojev, niti to, da bi potrošnik uveljavljal nepoštenost teh pogojev. Pogodba je bila ob začetku postopka izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini predmet preizkusa po uradni dolžnosti, vendar preizkus spornih pogojev ni bil niti izrecno omenjen niti obrazložen.

⁸ Sodba z dne 4. junija 2020, Kancelaria Medius, [C-495/19](#).

⁹ Sodba Gutiérrez Naranjo in drugi, [C-154/15](#), [C-307/15](#) in [C-308/15](#), navedena zgoraj.

Po mnenju Sodišča **pravo Unije nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki zaradi učinka pravnomočnosti in prekluzije ne omogoča niti tega, da bi sodišče po uradni dolžnosti preizkusilo nepoštenost pogodbenih pogojev v okviru postopka izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini, niti tega, da bi potrošnik po izteku roka za vložitev ugovora uveljavljal nepoštenost teh pogojev v tem postopku ali v poznejšem ugotovitvenem postopku, če je sodišče že opravilo preizkus morebitne nepoštenosti navedenih pogojev po uradni dolžnosti, vendar v sodni odločbi o dovolitvi izvršbe na nepremičnini ni obrazložitve, niti kratke, iz katere bi izhajal obstoj tega preizkusa, niti v tej odločbi ni navedeno, da presoje tega sodišča na podlagi navedenega preizkusa ni več mogoče izpodbijati, če se v navedenem roku ne vloži ugovor.**

Vendar **če se je postopek izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini končal in je bila lastninska pravica na tej nepremičnini prenesena na tretjo osebo, sodišče ne more več opraviti preizkusa nepoštenosti pogodbenih pogojev**, ki bi pripeljal do razveljavitve aktov o prenosu lastninske pravice in s katerim bi se ogrozila pravna varnost že izvedenega prenosa lastninske pravice na tretjo osebo. **Kljub temu mora imeti potrošnik v takem položaju možnost, da se v poznejšem ločenem postopku sklicuje na nepoštenost pogojev pogodbe o hipotekarnem kreditu, da bi lahko učinkovito in v celoti uveljavljal svoje pravice na podlagi te direktive ter s tem dobil odškodnino za premoženjsko škodo, nastalo zaradi uporabe teh pogojev.**

Združeni zadevi C-693/19, SPV Project 1503, in C-831/19, Banco di Desio e della Brianza in drugi

Predloga sta bila vložena v okviru sporov med, prvič, družbo SPV Project 1503 Srl in družbo Dobank SpA, mandatarjem družbe Unicredit SpA, na eni strani ter YB na drugi in, drugič, družbo Banco di Desio e della Brianza SpA in drugimi kreditnimi institucijami na eni strani ter YX in ZW na drugi, in sicer **v zvezi s postopki izvršbe na podlagi izvršilnih naslovov, ki so postali pravnomočni**. Italijanska izvršilna sodišča so se spraševala o nepoštenosti pogodbene kazni in zamudnih obrestih v pogodbah o financiranju ter o nepoštenosti nekaterih pogojev v poroštvenih pogodbah. Na podlagi teh pogodb so upniki pridobili pravnomočne plačilne naloge. Vendar so sodišča navedla, da v skladu z načeli nacionalnega procesnega prava velja, da če potrošnik ne vloži ugovora, pravnomočnost plačilnega naloga zajema poštenost pogojev iz poroštvene pogodbe, in to tudi če sodišče, ki je ta nalog izdalo, nepoštenosti teh pogojev ni preučilo izrecno.

Sodišče je ugotovilo, da se s takšno nacionalno ureditvijo **lahko odvzame pomen obveznosti nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev**. Z zahtevo po učinkovitem sodnem varstvu se zahteva, da lahko izvršilno sodišče presodi, in sicer tudi prvič, morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev, ki so bili podlaga za plačilni nalog, ki ga je na predlog upnika izdalo sodišče in zoper katerega dolžnik ni vložil ugovora.

Zadeva C-725/19, Impuls Leasing România

Predlog je bil vложен v okviru spora med osebo IO in družbo Impuls Leasing România IFN SA glede ugovora zoper izvršbo, vloženo zoper izvršilna dejanja v zvezi s pogodbo o lizingu. Rumunsko sodišče je navedlo, da pogodba o lizingu, na podlagi katere je bil uveden postopek izvršbe, vsebuje nekatere pogoje, ki bi jih bilo mogoče šteti za nepošteno.

Vendar z romunsko ureditvijo izvršilnemu sodišču, pri katerem je vложен ugovor zoper to izvršbo, ni dovoljeno, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preizkusi nepoštenost pogojev pogodbe, sklenjene med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ki je izvršilni naslov, ker obstaja tožba občega prava, v okviru katere lahko sodišče, ki o tej tožbi odloča, preveri, ali so pogodbeni pogoji take pogodbe nepošteni. Res je, da ima sodišče, ki vsebinsko odloča o tožbi, ločeni od pravnega sredstva v zvezi s postopkom izvršbe, možnost, da navedeni postopek prekine. Vendar mora potrošnik, ki predlaga prekinitev izvršilnega postopka, plačati varščino, ki se izračuna glede na vrednost predmeta tožbe.

Po mnenju Sodišča pa je zelo verjetno, da dolжник, ki je s plačilom v zamudi, nima finančnih sredstev, potrebnih za zagotovitev zahtevane varščine. Poleg tega ti stroški ne smejo biti taki, da bi potrošnika odvrnili od tega, da bi pri sodišču vložil tožbo za preizkus morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev, kar še toliko bolj velja v primeru, kadar je vrednost spora bistveno višja od skupne vrednosti pogodbe.

Sodišče je zato ugotovilo, da na podlagi prava Unije takšna nacionalna ureditev ni dovoljena.

OBVESTILO: S predlogom za sprejetje predhodne odločbe lahko sodišča držav članic v zvezi s sporom, o katerem odločajo, Sodišču predložijo vprašanja o razlagi prava Unije ali veljavnosti aktov Unije. Sodišče ne odloči o nacionalnem sporu. Zadevo reši nacionalno sodišče v skladu z odločbo Sodišča. Ta odločba je enako zavezujoča za druga nacionalna sodišča, ki obravnavajo podoben problem.

Neuradni dokument za medije, ki Sodišča ne zavezuje.

Celotno besedilo in povzetek sodb ([C-600/19](#), [C-693/19](#) in [C-831/19](#), [C-725/19](#), [C-869/19](#)) je objavljeno na spletnem mestu CURIA na dan razglasitve.

Kontaktna oseba: Leńóczki Balázs ☎ (+352) 4303 5499